

Rendkívüli Ujság

14 JULIUS 22

ANUL X. — Nr. 21
Inscris sub. No. 14—1938, Trib. Arad.

Director — Főszerkesztő
MARKOVITS A. IVÁN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
ARAD, STR. Dr. IOAN PETRAN 4.

Anglia magatartása Hitler Vezér beszéde után

Háromféle áramlat küzd az angol fővárosban

New-York. — Az amerikai újtó teljes szövegében hozta Hitler beszédét. Csak kevés újság közölt kommentárt a zédhez. Valamennyi újsággyetért abban, hogy Churchill angol miniszterelnök em fog Hitler beszédére válaszolni, mert az elmúlt várnapi már megadta választát a német vezér és kancellár ajánlatára. Az amerikai újságok rámutatnak arra, hogy az angol nép egysé esen áll Churchill mögött.

A Newyork Herald Tribune szerint Hitler békekészéséről biztosította Angliát, de emmilyen konkrét ajánlatot nem tett. A Newyork Times bizonyosra véli, hogy az angol kormány Hitler békeajaslátát visszautasítja. Angliában jól tudják, hogy a békeajaslát visszautasítása után a szigetország ellen oly

támadás következik, amely túlhaladja a pokol minden szörnyőségét is, mégis a harcot választják, mert tudják, hogy egy ma megkötött béke csak halasztást, de nem megoldást jelent. Anglia népe felkészült a legsúlyosabb megpróbáltatásokra is. (Radiopress).

RÓMA. (Rador.) Londonból Sansebastianba érkezett feltétlenül megbízható és nagy szenzációt keltő jelentés szerint, Lloyd George mi után végighallgatta Hitler kancellárnak a birodalmi gyűlés előtt elhangzott beszédét, nyomban audienciát kért az angol királytól. Jól informált londoni körök szerint György király fogadta az ősz politikust, aki ezenkívül javaslatot tett, hogy az angol parlamentet sürgő-

sen hívják össze titkos együlésre.

Ezzel a hírrel kapcsolatban még olyan tudósítások is érkeznek Londonból, hogy ott Hitler beszéde nyomán élénk harc folyik a politikai életben. Az angol fővárosban három álláspont küzd egymással:

1. Az első álláspont hívei Churchill miniszterelnök vezetésével, egyáltalán nem akarnak választ adni Hitler békefelhívására.

2. A második csoport azt vallja, hogy tájékozódni kell a tengelyhatalmaknál, mely feltételek mellett lehet a tárgyalások megindítása, míg:

3. a harmadik álláspont az angol nép nagy tömegeinek a véleménye, amely feltétlenül véget akar vetni a háborúnak.

A legutóbbi tengeri ütközetéről szóló angol jelentés

LONDON. — A Reuter távirati iroda jelenti: A tengerészeti minisztérium a „Bartolomeo Colioni” olasz cirkáló elsüllyesztéséről a következőket jelenti: Julius 19-én reggel 9 órakor több angol torpedóromboló Kréta szigete közelében a Bartolomeo típusához tartozó két cirkálót vettek észre. A torpedórombolók, dacára annak, hogy a legmodernebb felszerelésű olasz cirkálókkal szemben hátrányban voltak, megkezdtek a harcot. Az angol torpedórombolók elszánt heveséggel támadták a két cirkálót. Csak amikor a harc egy órány keresztül tombolt, érkezett meg a helyszínre a Sidney cirkáló. Az angol cirkáló a megérkezés utáni percekben megtorpedózta a két ellenséges cirkálót és sikerült több telitalálatot a Bartolomeo Colionit elsüllyeszteni. A második olasz cirkálón sikerült több találatot elérni.

Az angol tengerészeti minisztérium a beérkező jelentésekből megállapítja, hogy az olasz cirkáló 554 főnyi tiszti és legénységi létszámat

sikerült megmenteni. A megmentettek között van a hajó kapitánya is. Az angol hajó hadnak semmilyen vesztesége nem volt. (Rador).

Sidorovici országőr löparancsnok rádióbeszédet intézett az iljusághoz

Elismerését fejezte ki a főparancsnok az országőröknek

BUCUREȘTI. — Teofil Sidorovici, országőr szervezet főparancsnok, vasárnap este rádióbeszédet intézett az országőrökhöz és országőr leányokhoz. Elismeréssel szólt arról a hősiességről és hazafiasságról, amely az országőrök részéről a menekültek segítése és felkarolása terén megmutatkozott, de ugyanúgy megdicsérte azokat, akik a különböző közintézményeknél foglalatostkodnak hozzáértéssel. Bejelentette, hogy az elmúlt eseményekben szereplő ország-

Konzulátussá alakítják át a hágai és brüsszeli magyar követségeket

Budapestről jelenti: A magyar külügyminisztérium elhatározta, hogy a hágai és a brüsszeli magyar követséget konzulátussá alakítja át.

örökről aranykönyvet fognak kiadni, majd arról is számot adott, hogy a jövő hónaptól kezdve még egységesebb lesz az országőr intézmény. Önmaguk által választott parancsnokok vezetik majd ezután az országőröket és az országfiatalasága előtt a legteljesebb mértékben megnyílik az érvényesülés lehetősége az állami életben Sidorovici, a legfőbb országőr: a király éltetésével fejezte be beszédét.

I. Ferdinánd király halálának 13-ik évfordulója

Julius 20-ikán, szombaton lett 13 éve annak, hogy I. Ferdinánd király meghalt. Az évforduló alkalmából a fővárosban és az egész ország területén gyászistentisleteket tartottak az elhunyt király lelki üdvéért, a Ferdinand-rend lovagjai pedig elzarándokoltak Curtea de Argesbe, a király sírjához.

I. Ferdinánd király Hohenzollern Lipót hercegnek, I. Carol román király fivérének a fia volt és 1865 augusztus 24-én született az ősi Sigmaringen-kastélyban. A középiskolát Düsseldorfban végezte, azután a tübingeni és lipseai egyetemre iratkozott be. A katonaiskolát Casselben végezte el, utána beosztották a potsdami első számú gárda ezredbe hadnagyi rangban. Mint-hogy I. Carol királynak, a román uralkodóház megalapítójának nem voltak gyermekei, felajánlotta unokaöccsének, Ferdinand hercegnek, hogy legyen a román trón örököse. A fiatal herceg 1882-ben jött az országba és 1886 március 18-ikán neveztek ki királyi dekrétummal Románia leendő trónörökösevé, amikor megkapta a „Románia koronahercege”, valamint a „királyi fenség” címet. De már jóval előbb, 1886 november 14-én lépett a román hadsereg kötelékébe. Trónörökössé történi nyilvánítását követő napon előléptették főhadnaggyá.

1890 március 15-én a román Akadémia dísztagjává választotta Ferdinánd trónörökös, aki 1892 decemberében lépett házasságra Mária edinburghi hercegnővel. 1911 április 7-én hadtestparancsnokló tábornokká nevezte ki I. Carol király. Azután a lovasság főfelügyelője lett és 1913-ban a Balkán-háboru alatt, a hadsereg főparancsnoka volt. Amikor 1914 szeptember 28-án I. Carol, a dinasztia és a román királyság megalapítója meghalt, Ferdinánd trónörökös kiáltott ki Románia királyává és ő vezette az országot a világháboru során azon az uton, amely Nagyrománia megszületéséhez vezetett. Ennek a tevékenységének volt méltó betetőzése a gyulafehérvári koronázás 1922 október 15-én. Ezután még öt évig uralkodott Ferdinand király és hosszabb betegség után 1927 július 20-án halt meg. Temetése július 24-én ment végbe kivételes gyászpompával Curtea de Argesben.

Halálának évfordulója alkalmából a fővárosi sajtó nagy cikkekben méltatja I. Ferdinand király érdemeit és jellemét.

A Balti államok — Litvánia, Észt- és Lettország — egyesülnek a Szovjetunióval

LONDON. — A Reuter távirati iroda jelenti: Északkelet-Európában legközelebb nagy változások fognak következni. Minden valószínűség mellett szól, hogy Lettország, Észtország és Litvánia a Szovjet köztársaságba olvadnak be. Mindhárom országban egyre erősebbé válik az a mozgalom, amely a Szovjetunió köztársaságaihoz való csatlakozást kívánja.

Moszkvából érkező jelentések szerint a szovjetkormány a legbehatóbban foglalkozik az új helyzettel. A Pravda és az Izvestija hangoztatják azt, hogy abban az esetben, ha a balti államok azt az óhajt nyilvánítják, hogy a Szovjetbe akarnak beolvadni, Moszkva ezt a kívánságot teljesíti és a három államot beolvastja a Szovjetunió köztársaságába.

Revalból érkezett jelentés

szerint, az ország fővárosában és számos vidéki városban gyűléseket tartottak, amelyben a Szovjetbe való beolvastást követelték.

Rigában 200 ezer főnyi tömeg hatalmas felvonulást rendezett. A végeláthatatlan tömeg elején Stalin képét vitték és a tömeg mindvégig a Szovjetunióhoz való csatlakozást követelte. A lett kormányzósi palota erkélyén Lichtenstein köztársasági elnök jelent meg, aki szovjetbarát beszédet mondott.

KAUNAS (Radoró). A nemzetgyűlés vasárnapi ülésén a litván belügyminiszter előterjesztést tett a képviselőknek, hogy tegyék magukévá és fogadják el a Szovjet alkotmányt. Vasárnap délután 17 óra 30 perckor Litvánia egyhangulag elfogadta a szovjet alkotmányrendszert a maga számára.

Hatalmas tömeg részvé-

kísérte utolsó útjára

Frint Lajos evangélikus

főpásztort

teken délután 5 órakor kilenc
esztendő korában elhunyt
Lajos, a romániai zsinat-
terti hitvallású evangélikus
szuperintendense. Frint La-
romániai kisebbségi egyház-
esztora volt, akinek tiszteletel-
esoló alakja Erdély egész ma-
ga előtt közbecsülésnek és
énekek örvendett. Az agy egy-
az utóbbi időben sokat bete-
dett s három nappal halála
agkori végegyengülésben
edve, elvesztette eszméletét.
szelőorvosai mindent elkövet
Frint Lajost nem tudták meg-
ni az életnek. A férj, aki
életét hitéért, és fájáért di-
most ott fekszik az aradt
lélikus templom ravatáld. Ko-
ja előtt ott áll a gyászbu-
sáldón kívül az egész egy-
és Erdély magyarsága, amely
arcosa fiát vesztette el az el-
ban.

nt Lajos 1850 december 17-én
elt Aradon. Teológiai tanulmá-
Pozenyban és a németor-
Hallesban végezte. Békésa-
avatták lelkésszé, majd a fe-
almi gyülekezet lelkészévé ne-
ek ki. 1881-ben visszakérült
városába s élete további felja
itt szolgált, mint a gyülekezet
szke.

tének nagy és hősi korstuka
hatalomváltás után követke-
el. A régi magyarországi egy-
erületekhez tartozó szétszórt
ekezeteit kellett megszer-
ni. 1922-ben került az evangé-
gyülekezetek szervezésére ala-
Végrehajtó Bizottság élére s
rózy Andor br. főfelügyelő tá-
adásával nyomban hozáldátott
ervezéshez. A hosszafülsi al-
ányozó gyűlés után felterjesz-
k jóváhagyás végett az egyház
almányt a kormányhoz. A jóvá-
adás csak 1936-ban érkezett

meg, amikor a kormány hozzáj-
rult előben ahhoz, hogy a magyar
evangélikusok zsinatpresbiteri ala-
pon szuperintendenciába tömörül-
jenek. Az alakulatnak kifelé nem
volt hivatalos jellege, de befelé
szabadon szervezkedhetett. A szu-
perintendens, gyakorolhatta az ősz-
szes püspöki jogokat, összehívhatta
a legmagasabbfokú egyházi gyű-
lést, gondoskodhatott a lelkészkép-
zésről és joga volt az új lelkésze-
ket felszentelni.

A kormány döntése alapján, 1937
április 3-án a szuperintendencia
megválasztotta Frint Lajos szemé-
lyében szuperintendensét. Frint La-
jos szuperintendenciájának három
egyházmegyéje és több mint husz
egyházközsége volt, szétszórva min-
denfelé Erdélyben. Híveinek lélek-
száma mintegy negyvenezer s ez a
maroknyi hívő hatalmas területen
szétszórtan él.

Frint Lajos fáradhatatlan ener-
giával látott munkához. Hajlott ko-
ra ellenére fiatalos munkakedvvel
és törhetetlen akarattal, a nehéz
időkből is csüggedés nélkül szol-
gálta egyházát. Az egyháznak a
puszta létéért is kemény harcot
kellett vívnia. Kereti biztosításá-
ért, önállóságáért, különböző intéz-
ményeiért, amelyeket az első idők-
ben elvesztett, szünet nélkül kellett
harcolnia. De Frint Lajos állta a
harcot s nemesak a megmaradt ér-
lékek őrzésére gondolt, hanem a
jövő építésére is. Főpásztorsága
alatt egész sereg iskolát és más
kulturális intézményt létesített.

Élete alkonyán kellett harka-
szállania híveiért és egyházáért. A
Mindenható végtelen kegyelméből
nyugodtan hunyhatta örök álmra
járadt szeméit. 1940 tavaszán a
kormány hivatalosan is elismerte
a szuperintendenciát s ezzel már
mindenképpen biztosított az egy-
ház léte.

A temetési szertartás

asárnap délután öt órakor folyt
a temetés. Az evangélikus tem-
etőt, ahol a díszes ravatal volt
állítva, a gyászoló közönség so-
ága töltötte meg. A templom
padjaira foglalt helyet az
unyt püspök családja, a köz-
i előkelőségek és a különböző
ületek vezetői. Megjelent a
szertartáson Báleanu Ion pre-
s, Vlad Alexandru tábornok-
gármester, Magieru Andrei dr.
ögkeleti megyéspüspök, Turicu
us esperes és Magieru Cornel
pöki vikárius kíséretében, La-
os Ottó dr. rendfőnök-plébános,
o Victor görögkatolikus esperes,
rónczi Lajos református lelkész,
görgkeleti szerb esperes, dr.
őnföld Miklós rabbi, Lakatos
ádár, az izr. neolog Scharfstein
cab az ort. izr. hitk. elnökei, Széll
ios dr., Fischer Aladár, Dömö-
László és még igen számosan.
t óra után néhány perccel ün-
pélyesen bevonult a templomba

a nagyszámu evangélikus papság.
Őket követte az egyházvezetőség és
a teljes presbiterium. Természe-
sen ott volt Purgly László és dr.
Palágyi Jenő. Zsoltáreklés után
Materny Imre nagyváradi esperes
mondott hatóságos, lélekbemarkoló
gyászbeszédet. A Katolikus Dalkör
énekzárta, majd Purgly László fő
gondnok beszéde következett. Végül
Nagy Imréné bucsuzott az elhunyt
püspöktől, a Lutheránus Nőszövet-
ség nevében.

A templomi szertartás után meg-
indult a menet a városban keresztül
a Felsőtemetőbe. Az egész utvoná-
lon nagy tömeg kísérte ki utolsó
útjára Frint Lajost. Két virágkoszt
a gyönyörű koszorukat vitte.

A temetőben Nikodémusz Károly
brassói esperes mondott mély-
szántású beszédet.

A 90 éves egyházfő halála nagy
vesztésgel jelent Arad kisebbségi
életében.

Sakk-mat

Amlóta az Európa nagyobb felét uraló zsidókérdés
problémája hirtelen az elméleti síkról a gyakorlati megoldások ösvényé-
re csapott át, azóta lépten-nyomon nekünk szegeznek ezt a kérdést: „És
mi lesz a hitehagyott zsidókkal?” A kérdést elsősorban maguk a közvet-
lenül érintett „alanyok” teszik fel, ami természetesen is, mert hiszen az ő
védelmi vonalukról van szó. Ismét más okból tanúsítanak meleg érdek-
lődést a „megtagadottak” és a „befogadók” tábora. Minthogy minden e-
gyes kérdésre külön-külön válaszolnunk nehéz, ezúton szólunk hozzá az
áttértek sajtó problémájához. Iksz urhoz címezzük, de Ipszilonnak is
szól.

Iksz Uram!

Megrendülten fogtam fel tekintetét, a tekintetéből elővillanó, kinzó halsej-
telmektől gyötört kétségbeesett bizonytalanság „szeszínű” fényét, mely kérdé-
sének eltakarhatatlan kísérőláncja volt. „És mi lesz a kikeresztelkedett zsidók
kal?”, kérdezte Ön. Emlékszik rá, hogy milyen zavarba hozott kérdésével?
Nem tudtam nyomban rendezni ott érzéseimet annyira, hogy fel tudtam volna
épiteni egy rendezett válaszszorozatot, legalább is olyat, amelyet Ön tőlem el-
várt. El-elpuffogtattam egy-egy mondatot a bucsúvétel lehetőségéig, itthon a
sztalhoz ültem, a külső légköri zavaroktól mentes szoba csendjében belehámul-
tam a Semmiségbe, abba az üres szakadékba, melynek peremén most ott áll
Ön is velem szembe, mindketten a kavargó szeleknek a sodrában. De míg
Ön nem mer a mélységbe betekinteni, fél, hogy beleszédül, addig én nyugod-
tan állok a tatóngó mélység előtt, mert én már megbarátkoztam a „mélység”
levegőjével, annak a lehetőségével és mert van hitem, hogy miként az ember-
testvérei által az elhagyott kut mélyére taszított bibliai József partra került,
ugy ez a sors rajtam is beteljesedik. Ön csak azért van most kétségbeesve,
mert az a vallásvédelmi vonal, amit Ön szilárdnak hitt, összeomlott. Elisme-
rem, fájdalmasan lesújtó és keserű ébredés az, amikor az ember idegtépő har-
cok, átvirrasztott éjszakák árán kiérlelt gyümölcsként, reggelre kelve átfesti
kegyszereit, titokban belopózik szülei, ősei sirkertjébe, összemorzsol pillái alatt
néhány bocsánatkérő könnyet, jól és értelmesen megmagyarázza, hogy ennek
igy kellett lenni és most már minden másképpen lesz, vállalim tehermentesek
lesznek, görnyedésre itéltem hátam kiegyenesedhet — én most már ember le-
szek, sőt emberszámba is fognak venni és akkor jön egy paragrafus, mely visz-
szaparancsolja azok közé, akiket megtagadott, akiknek sorsközösségét nem
vállalta — és ahová Ön most újra bekopogat, még görnyedtebben, mint az-
előtt. Kétszeresen fájdalmas lehet Önre, mert míg a megtagadottak gyökérük-
be kapaszkodva állják az élet viharát, — addig Ön, gyökértelenül lebeg a
légürben várva, hova fogja teríteni Önt a sors.

Hogy mennyire gyökértelen az Ön friss vallási pozíciója, annak szálnalmas
bizonyítéka — maga az Ön által feltett kérdés formája. Szerényen és szé-
gyenlősen kérdezte, általánosságban, harmadik személyben, mint akinek nincs
önbizalma, önereje, önhibe, hogy újabban felvett — vallásának Ön maradék-
talanul jogos hiva, vagy mégjobbán megközelítve az Ön érzését, mint aki nem
érzi azt, hogy személyesítheti-e magát olyan egyháztagnak, aki mindenféle pa-
ragrafus ellen védve van. Mert ugyebár ez a legfontosabb!

Válaszom kérdésére egy pár napot késett és így sajnálom, hogy nem tu-
dom vigasztalni Önt, holott legyen meggyőződve, hogy tragikus, vagy — mesz-
sze magashól nézve — tragikomikus helyzetét mélyen átérzve vigasztalni
igyekeztem volna Önt. Megelőzött azonban a paragrafus és a paragrafusok,
amikor Önt meghagyta vallási hitében, csupán ama másik és az Ön
számára fontosabb hitétől fosztotta meg, kérlelhetetlenül visszaparancsolván
bőlcsojéjéhez, sőt még azon túl is.

De minden részvétem azoké, akik valóban tisztult érzéssel, egy mindent el-
söprő lelki kényszer nyomában igyekeztek társadalmi, családi életük kiegyen-
súlyozottságához eljutni és most homlokegyenest az ellenkezőjét eredménye-
zik azok a paragrafusok, melyek az Ön esetében egyenesen kívánatosak is
voltak.

Tiltakozom azonban teljes erővel azon újra érlelődő gondolata ellen, hogy
védelmi vonalának sikertelen próbája után visszatérjen hátafordított eredeti
anyakönyvéhez. Szeretném azt tanácsolni Önnek, sőt arra kéri, maradjon
meg új hitében, de állja sokkal több becsülettel, egyenes őszinteséggel, mint
az előbbivel tette. Ez az egyetlen, amit tehet és ami még becsületére válhat
Önmagának a „megtagadottak” és a „befogadók” táborának egyaránt.

Elég volt a spekulációból. A vallás nem ezt a célt szolgálta sem a múltban,
sem a jelenben és sem a jövőben. És amint látja, — spekulációnak is rossz volt.
Menekülni igyekezett egy olyasvalami elől, amely az egyetlen volt életében,
ami az egyéni érdemen kívül áll és az egyentől, amiről sem Ön, sem más
legkevésbé tehet. Ám a szökést észrevették és most helyreparancsolták. Be-
akarta balzsamozni földi jólétét egy kis kerülővel és nem sikerült, mindössze
temetőt sikerült mást választania. Ez az eredmény pedig aligha lehet Önnek
elég.

Látja, kedves Iksz Ur, milyen helytelenül itélem meg az Ön szerencsétlen
sorsát és milyen kevés enyhítendő vigaszban részesíthetem. Őszintén sajnálom,
hogy nem tudok Ön helyett osztani, szorozni, általában ismeretlen egyenletek-
kel bajlódni. Nem.

Ezt a számadást önmagával és egyedül végezze el...

(M. A. I.)

Nem erősítik meg

Mussolini--Franco ta-

lálkozó hírét

RÓMA (Rador). — Az „Uni-
ersul” jelenti, hogy olasz
politikai körökben nem eró-
tik meg a Mussolini-Franco-
találkozó hírét. Ugyan-
sak nem közölnek részlete-
et arról a latin földközö-
teret összefoglalásról, amely
gyes hírek szerint Olaszor-

szág és Spanyolország kö-
zött készül. Az olasz politi-
kai körök egyébként nagy ér-
deklődéssel figyelik a japán
eseményeket.

DR. FÖLDES FELE SOLVO A
LEGIDEALISABB HAJTÓ- ÉS VÉR-
TISZTÍTÓ, ARA 25 LEI.

Bengliu tábornok — a román

szárazföldi hadsereg parancs-

noka

BUCUREȘTI. (Rador). —
Legfelsőbb királyi rendelet-
tel Bengliu Ion hadtest tá-
bornokot a szárazföldi hadse-
reg parancsnokává nevezték
ki. Az új főparancsnok ed-
digi helyére, a csendőrség fő

parancsnokává, Ion Topor tá-
bornokot nevezték ki.

CSOBOD JÁNOS fogász
junius 1-től ismét rendel,
str. Alexandri 3. szám alatt.

Franciaország több

állammal ismét felvet-

te a postai összeköt-

tetést

VICHY (Rador). — Fran-
cia részről hivatalosan jelen-
tik, hogy Svájcgal, Algírral,
Tunisszal, Marokkóval és In-
dokínával a meg nem szál-
lott francia terület ismét fel-
vette a rendes postai össze-
kötetést.

